

Identifying the components of international academic collaboration in higher education: A meta-synthesis study

Shahram Mehravar Giglou*: PhD Higher Education Management, Department of Educational Management and Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Ali Khorsandi Taskoh: Faculty Member, Department of Educational Management and Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Saeed Ghiasi Nodoshan: Faculty Member, Department of Educational Management and Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Abbas Abaspoor: Faculty Member, Department of Educational Management and Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Abstract: The aim of this study was to synthesize the literature related to international academic collaboration in order to identify the components of this collaboration in higher education. This research is applied in purpose and was conducted using a qualitative meta-synthesis method. The statistical population included all studies conducted in the period 2010-2019. To this aim, 146 studies on the mentioned topic were initially evaluated, and finally 57 articles were purposefully selected. After analyzing the content and synthesizing the relevant literature, a total of 115 codes, 19 concepts, and 8 key categories were identified and analyzed in the search process and systematic synthesis of texts. The validity was confirmed by Cohen Kappa test. According to the results of the analysis, the most important key components identified include: educational collaborations, research collaborations, participation of faculty members in international activities, cultural factors, reforming the structure of the university, paving the way for the use of ICT in the university, government programs and policies, and globalization. This research is one of the first studies that has comprehensively and extensively studied and analyzed the components of international academic collaboration in higher education through the synthesis of studies and has provided new, comprehensive, accurate and valuable insights into this field with a deep understanding of its nature. Results of this study can be effective in expanding international academic collaboration in higher education.

Keywords: International academic collaboration, Higher education, Meta-synthesis.

***Corresponding author:** PhD Higher Education Management, Department of Educational Management and Planning, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Email: shahramm27@gmail.com

مقدمه

در سال ۱۶۶۵ اولین مقاله عملی در زمینه همکاری علمی منتشر شد و سپس تعداد آن به مرور زمان افزایش یافت، ابتدا این رشد آهسته بود اما بعد از نیمه قرن هجدهم به طور چشمگیری افزایش یافت. بیورو و روسن معتقدند که روابط همکاری در خارج از مرزها از قرن ۱۹ وجود داشته، اما این روابط در اواخر این قرن افزایش یافته و بدین ترتیب همکاری بین‌المللی در قرن حاضر حائز اهمیت گشته است (آمرانگ، لیانج و هایقح ۲۰۱۸). در سال‌های اخیر همزمان با رشد علمی در دنیا، ارتباطات و تعاملات بین‌المللی بین کشورهای افزایش یافته و موجب رشد جریان دانش بین آن‌ها و افزایش تعاملات شده است (لیدستروف و واگنر ۲۰۰۸). همچنین یونسکو در سند راهبردی میان‌مدت خود (۲۰۱۳-۲۰۰۸) در ماده ۶۴ بر همکاری از طریق شبکه‌های فرارشته و مراکز برجسته آموزش عالی، استفاده مشترک از دانش در زمینه سیاست‌گذاری علمی و علوم پایه و در ماده ۸۱ بر ارتقا و ترویج همکاری در بین پژوهشگران در سطح جامعه بین‌المللی برای تدوین و اجرای سیاست‌های علمی جامع و ایجاد نظام پژوهش‌های ملی و تعقیب مسیر توسعه پایدار و تحقق اهداف توسعه هزاره تأکید کرده است. در ماده ۴۵ و ۵۰ این سند به توسعه آموزش عالی و در موارد ۲۰ و ۷۶ به توسعه و ترویج همکاری‌های بین‌المللی در سطوح کشوری، منطقه‌ای و جهانی اشاره کرده است (عزیزی و عارفی ۱۳۸۶). از طرفی دیگر همانند بسیاری از بخش‌های جهانی، تغییرات مهم و چندجانبه‌ای در زمینه آموزش عالی نیز رخ داده است که دانشگاه‌ها نمی‌توانند نسبت به این تغییرات که جهان مدرن نیز آن را می‌طلبد، بی‌تفاوت باشند. در واقع دانشگاه‌ها فراتر از هویت ملی خود، بر رشد بازار بین‌المللی متمرکز شده‌اند. به‌عنوان بخشی از این روند، روابط بین مؤسسات آموزش عالی به‌طور فزاینده‌ای رو به افزایش است و بر این اساس دانشگاه‌ها شاخص‌های بین‌المللی شدن را در دانشگاه‌های

خود نهادینه می‌کنند و از این طریق تعاملات دوجانبه بین کشورها را گسترش می‌دهند (جونز ۲۰۱۶). کاتو و آندو (۲۰۱۷) بر این باورند که در طول دو دهه اخیر فعالیت دانشگاه‌ها کاملاً بین‌المللی شده و دانشگاه‌ها در تلاشند تا همکاری‌های علمی - بین‌المللی خود را گسترش دهند. لائو و لین (۲۰۱۷) همکاری‌های علمی بین‌المللی را به‌عنوان یکی از اشکال غالب بین‌المللی شدن آموزش عالی که طیف وسیعی از فعالیت‌های دانشگاهی، اعم از فعالیت‌های مشترک بین‌المللی از قبیل برگزاری کنفرانس‌های مشترک، تبادل استاد و دانشجو، برگزاری دوره‌های آموزشی مشترک، طرح‌های پژوهشی مشترک، معرفی کرده‌اند. چان، همکاری‌های بین‌المللی دانشگاه‌ها را شامل تبادلات علمی، تدوین برنامه درسی، ارائه دروس مشترک، همکاری‌های پژوهشی، دعوت مشترک برای پروژه‌های مشترک و بهبود تطبیقی می‌داند (فرانتو و همکاران ۲۰۱۹). بوزمن (۲۰۰۹) نیز معتقد است: اهداف همکاری‌های بین‌المللی در دانشگاه‌ها می‌تواند در سطوح مختلف، متفاوت باشد. معمولاً در کشورهای در حال توسعه این اهداف شامل؛ تقویت بخش خصوصی، توسعه زیرساخت‌های آموزشی، توسعه صنعت گردشگری از طریق تبادل استاد و دانشجو و نیز توجه به نیازهای اساسی مدیریت توسعه منابع پایدار، توسعه نیروی انسانی و رشد اقتصادی است. همچنین همکاری بین‌المللی در زمینه پژوهش می‌تواند انواع مختلفی مانند به اشتراک‌گذاری منابع اطلاعاتی منحصربه‌فرد، مکاتبات از طریق ایمیل، تبادل ایده‌ها در کنفرانس، بازدید از کتابخانه‌های خارجی، تبادل مقالات و همکاری در نوشتن مقالات، نامه‌نگاری و تبادل نظرات از طریق فناوری اطلاعات (مثل ایمیل، اسکایپ، تکنو کنفرانس) داشته باشد (واگنر، ویتسل و موکرچی ۲۰۱۹). همکاری‌های علمی - بین‌المللی بین دانشگاه‌ها، فرصتی برای ارتباط ملاحظاتی جهانی و محلی و امکان ادغام ابعاد بین فرهنگی در پژوهش و آموزش را فراهم می‌سازد (نایت ۲۰۱۵). از طرفی دیگر همکاری‌های علمی - بین‌المللی بین دانشگاه‌ها

اجلاس‌ها و کنگره‌های متعددی در سطح جهانی نظیر اجلاس جهانی "آموزش عالی در قرن بیست و یکم: دیدگاه و عمل" که در سال ۱۹۹۸ میلادی در مقر یونسکو در پاریس برگزار شد و همچنین اجلاس جهانی "علم در سده بیست و یکم: تعهدی نوین" که در کشور مجارستان برگزار شد، بر اهمیت و ضرورت همکاری‌های علمی بین‌المللی دانشگاه‌ها تأکید کرده‌اند. در سطح ملی نیز در اسناد بالادستی نظیر قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (قسمت "ب" و "ج" بند ۶ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر استفاده از علوم و فنون و تجارب پیشرفته بشری و تلاش در پیشبرد آنها تأکید می‌کند)؛ سند چشم‌انداز بیست‌ساله جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴، نقشه جامع علمی کشور، قانون برنامه پنجم و ششم توسعه، سیاست‌های کلی علم و فناوری بر اهمیت و ضرورت همکاری‌های علمی بین‌المللی در راستای توسعه و آبادانی کشور تأکید شده است.

در زمینه همکاری‌های علمی بین‌المللی پژوهش‌های متعددی انجام شده است که هر یک از این پژوهش‌ها به ابعاد مختلفی از همکاری‌های علمی بین‌المللی تأکید کرده‌اند، کانگ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهش خود بر همکاری‌های مجازی (ویدیو کنفرانس‌ها، همکاری‌های پژوهشی)، برنامه‌های تحصیلی مشترک، بازدید اعضای هیئت علمی از دانشگاه‌های معتبر، پروژه‌های تحقیقاتی مشترک و سفرهای مطالعاتی محققان برای ارتقای همکاری‌های علمی بین‌المللی در دانشگاه‌ها تأکید کرده‌اند. تنهکو-نیمی‌سینو (۲۰۱۹) نیز بر داشتن برنامه‌های راهبردی برای بین‌المللی‌سازی در زمینه تعاملات علمی تأکید کرده است. ادلسون (۲۰۰۳) بر جنبه‌های مدیریتی، شرایط مالی و عوامل سیاسی، فرهنگی و اجتماعی و راهبردهایی مثل ارتقای حرفه‌ای کارکنان، اصلاح ساختاری و افزایش تعهد به جهانی‌شدن را برای رفع چالش‌های همکاری علمی بین‌المللی بین دانشگاه‌ها مطرح کرده است. یافته‌های پژوهش هوراتا و پاتریشیو (۲۰۱۶) نیز حاکی از آن است که همکاری‌های

از جمله مشارکت‌های سازمانی میان مؤسسات آموزش عالی، می‌تواند از مؤسسات آموزش عالی در ایجاد ظرفیت برای تبدیل دانش (آیسه، جسیانی و مافتا ۲۰۱۴)، پشتیبانی سازمانی از برنامه‌های تحقیقاتی (هاتینگه و لیلجورد ۲۰۱۱)، یا ارائه پاسخ‌های مؤثر به مسائل پیچیده محلی (اینترز ۲۰۰۷) و از همکاری‌های آموزشی بین‌المللی از قبیل برنامه‌های تحصیل در خارج از کشور، ادغام مسائل مربوط به ارتباطات بین‌المللی در برنامه‌های درسی و یا از ایجاد صلاحیت‌های بین‌فرهنگی ضروری در آموزش عالی (چونگ و احمد ۲۰۱۰) پشتیبانی و حمایت کند.

گرایش رو به رشد ملت‌ها به برقراری همکاری‌های بین‌المللی به علت وابستگی متقابل آنها به یکدیگر از لحاظ علمی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی امروزه بیش از هر زمان دیگر، با قدرت و قوت استمرار دارد و شناخت وسیع همکاری‌های علمی بین‌المللی که اکنون جنبه جهانی یافته است، خود بعد دیگری از وابستگی متقابل کشورها به یکدیگر است. از طرفی دیگر امروزه همکاری‌های بین‌المللی تا آن حد در آموزش عالی در سطح جهان نهادینه شده، که در بیشتر کشورهای مختلف جهان بخش‌های ویژه‌ای در این حوزه فعال هستند و یکی از شاخص‌های کارآمدی دانشگاه‌های دولتی و خصوصی در سطح جهان، شکل و محتوای همکاری‌های علمی بین‌المللی می‌باشد. استفاده از همکاری‌های بین‌المللی برای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، به پدیده «جهانی‌شدن آموزش عالی» که یکی از روندهای مسلط در حوزه آموزش عالی است، مرتبط می‌گردد که دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشورها چه دولتی و چه خصوصی نمی‌توانند نسبت به آن بی‌تفاوت باشند، زیرا ارتباطات و همکاری‌های علمی بین‌المللی باعث تشدید رقابت‌های دانشگاهی در سطح جهانی و ارتقای استانداردهای کیفیت در سطح دانشگاه‌ها و بر کیفیت ابداعات و نوآوری‌های علمی دانشگاهیان تأثیر می‌گذارد.

اطلاعاتی؛ ارتباط و همکاری دانشگاه‌ها با اتحادیه بین‌المللی دانشگاه‌های جهان؛ تقویت ارتباط و توسعه همکاری دانشگاه‌ها با سازمان علمی، فرهنگی یونسکو؛ برگزاری نمایشگاه‌های بین‌المللی دستاوردهای علمی پژوهشی در دانشگاه‌ها؛ مبادله دانشجو جهت گذراندن یک‌ترم تحصیلی میان دانشگاه‌های داخل با خارج و برگزاری نمایشگاه‌های بین‌المللی کتاب در دانشگاه‌ها را جهت توسعه ارتباطات علمی و فرهنگی بین دانشگاه‌ها ضروری دانسته‌اند. با عنایت به نکات یادشده، مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که نشان دهد با توجه به پژوهش‌های انجام‌شده در ادبیات و پیشینه نظری مربوط به موضوع پژوهش مؤلفه‌های اصلی همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی کدامند؟ بنابراین هدف پژوهش حاضر تحلیل ادبیات مربوط به همکاری‌های علمی بین‌المللی در راستای شناسایی مؤلفه‌های همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی است.

روش کار

پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر ماهیت داده‌ها و سبک تحلیل در گروه پژوهش‌های کیفی قرار گرفته است. روش جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش مبتنی بر اطلاعات اسنادی است. در پژوهش حاضر جامعه آماری، کلیه پژوهش‌های منتشرشده در پایگاه‌های اطلاعاتی علمی معتبر داخلی و خارجی هستند که بر اساس کلیدواژه‌های تعریف‌شده و به‌منظور دستیابی به نمونه‌ای نظری که اشباع نظری را موجب شود، پیمایش شدند. برای جستجوی کلیدواژه‌ها محدوده زمانی ۲۰۱۹-۲۰۱۰ در نظر گرفته شد. در زمینه نمونه‌گیری، مرتبط‌ترین مطالعات با استفاده از رویکردی هدفمند انتخاب شدند. مبنای روایی این پژوهش نظر متخصصان بوده است. برای سنجش پایایی در پژوهش حاضر، آزمون توافق کاپای کوهن به‌کاربرده شده است. شیوه انجام پژوهش حاضر فراترکیب (متاتحلیل) است. فراترکیب یکی از روش‌های فرا مطالعه است. فرا مطالعه یک تجزیه و تحلیل عمیق از کارهای پژوهشی انجام‌شده در یک حوزه

علمی دانشگاه‌های ملی با دانشگاه‌های برتر جهان می‌تواند بازده اقتصادی و اجتماعی مثبتی داشته و باعث اصلاحات در جامعه شود. آراسته (۱۳۸۵) نیز تقویت اعزام دانشجو، گسترش و تقویت زبان انگلیسی، بین‌المللی کردن برنامه درسی، بهره‌گیری از حمایت‌های مالی مجامع بین‌المللی، جذب دانشجویان خارجی، افزایش جایگاه ارتباطات بین‌المللی در ساختار دانشگاه، ارتقای کیفی آموزش عالی و حمایت مالی دولت از آموزش عالی را در زمینه گسترش همکاری‌های علمی بین‌المللی بین دانشگاه‌ها ضروری دانسته است. چانگ و لین (۲۰۱۸) بر ایجاد و تقویت دفاتر امور بین‌الملل در دانشگاه‌ها، ایجاد شعبه دانشگاه در خارج از کشور، ایجاد برنامه‌های یادگیری از راه دور، ترویج همکاری‌های پژوهشی بین‌المللی، حمایت از دوره‌های مربوط به بین‌المللی سازی، ترویج فعالیت‌های یادگیری بین‌المللی تأکید کرده‌اند. یافته‌های پژوهش آمراتنگا، لیانج و هایقح (۲۰۱۸) نیز بر نقش کلیدی همکاری‌های علمی بین‌المللی در زمینه آموزش عالی بر بهبود ظرفیت تحقیقات برای مقابله با مخاطرات طبیعی تأکید کرده است. الهلووی و همدان (۲۰۱۹) نیز بر برنامه‌های درسی بین‌المللی، ادغام مطالعات بین‌المللی و به‌کارگیری موضوعات جهانی در برنامه‌های دانشگاهی و شیوه‌های ارزیابی اثربخش، استخدام هیئت علمی چندملیتی و بازدیدهای بین‌المللی استادان تأکید کرده‌اند. بوزمن (۲۰۰۹) شش عامل برابری و تقابل شرکا، ویژگی‌های شرکا، روابط شرکا، منابع و اعتبارات مالی، راهبردها و نیروی انسانی را مهم‌ترین عوامل و راهبردهای موفقیت در همکاری‌های بین‌المللی می‌داند. خورسندی و لیاقت دار (۱۳۸۷)، نیز مبادله استاد بین دانشگاه‌های داخل با خارج (جهت تدریس و آموزش)؛ انجام پروژه‌های پژوهش مشترک بین دانشگاه‌های داخل با خارج در زمینه‌های علمی؛ ارائه فرصت مطالعاتی به استادان؛ اعطای بورس تحصیلی به دانشجویان جهت ادامه تحصیل در دانشگاه‌های خارج؛ توسعه ارتباط و همکاری بین دانشگاه‌های داخل با خارج از طریق ایجاد پایگاه‌های

مقاله، ۵. تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته‌ها، ۶. کنترل کیفیت، ۷. ارائه یافته‌ها است، استفاده گردید.

گام نخست: تنظیم سؤال‌های پژوهش: دستیابی به سؤال خوب، بخش مهمی از مسیر پژوهش را روشن می‌کند. به همین دلیل، گاهی اظهار می‌شود که اگر پژوهشگر به سؤال خوب دست یابد، بخش مهمی از راه پژوهش را طی کرده است. طرح سؤالات در تحلیل فراترکیب قبل از شروع مراحل بعدی پژوهش، چارچوب کلی آن را مشخص می‌نماید. سؤالات پژوهش عبارتند از: چه چیزی (what): با توجه به مطالعه ادبیات، مؤلفه‌های اصلی همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی کدام است؟ چه جامعه‌ای (who): جامعه مورد مطالعه برای دستیابی مؤلفه‌های همکاری‌های علمی بین‌المللی در نظام آموزش عالی کدام است؟ محدودیت زمانی (when): موارد فوق در چه دوره زمانی بررسی و جستجو شده است؟ چگونگی روش (how): چه روشی برای فراهم کردن مطالعات استفاده شده است؟

گام دوم: بررسی نظام‌مند متون: در پژوهش حاضر با استفاده از پایگاه‌های داده‌های آریک، ساینس دایرکت، اسپرینگر، اسکوپوس، الزیور، پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، پورتال پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، پایگاه مجلات تخصصی نور و سامانه نشریات کشور، معیارهای پذیرش و عدم پذیرش خاصی مدنظر بوده است که در جدول ۱ آورده شده است و برای جستجوی منابع و مقاله‌های پژوهش از واژه‌های کلیدی متنوعی استفاده شد که در نهایت ۱۴۶ مقاله یافت شد.

خاص است. فرا مطالعه به چهار بخش فرا تحلیل (تحلیل کمی یافته‌های پژوهش‌های گذشته)، فراترکیب (تحلیل کیفی یافته‌های پژوهش‌های گذشته)، فراروش (تحلیل روش‌شناسی پژوهش‌های گذشته) و فرانظریه (تحلیل نظریه‌های پژوهش‌های گذشته) تقسیم می‌شود. فرامطالعه اگر به صورت کیفی بر روی مفاهیم مورد استفاده در مطالعات گذشته انجام گیرد به نام فراتحلیل یا فراترکیب شناخته می‌شود (زیمر ۲۰۰۶). روش فراترکیب در بین پژوهش‌های فرا مطالعه بیشترین مورد استفاده را دارد که ترکیبی تفسیری از یافته‌های کیفی ارائه می‌نماید، به گونه‌ای که نتیجه ترکیب، بیش از مجموع یافته‌های منابع مورد استفاده است (ساندولوسکی و بارسو ۲۰۰۶). فراترکیب به ترجمه مطالعات کیفی به یکدیگر و به فهم عمیق پژوهشگر برمی‌گردد. ترجمه‌ها تنها به تفسیرهای فردی اشاره نمی‌کند، بلکه اختلاف بین مطالعات مختلف را معلوم می‌سازد و پژوهشگران را قادر می‌سازد تا همزمان درک کنند که چه طور مطالعات مختلف به یکدیگر مرتبطند (بک ۲۰۰۲). به طور کلی، فراترکیب نوعی مطالعه کیفی است که اطلاعات و یافته‌های مستخرج از مطالعات کیفی دیگر با موضوع مرتبط و مشابه را بررسی می‌کند. در نتیجه، نمونه مورد نظر برای فراترکیب، از مطالعات کیفی منتخب و بر اساس ارتباط آن‌ها با سؤال پژوهش ساخته می‌شود. در این پژوهش از روش فراترکیب ساندولوسکی و بارسو (۲۰۰۶) که شامل هفت مرحله: ۱. تنظیم سؤال پژوهش، ۲. بررسی نظام‌مند متون، ۳. جستجو و انتخاب مقاله‌های مناسب، ۴. استخراج اطلاعات

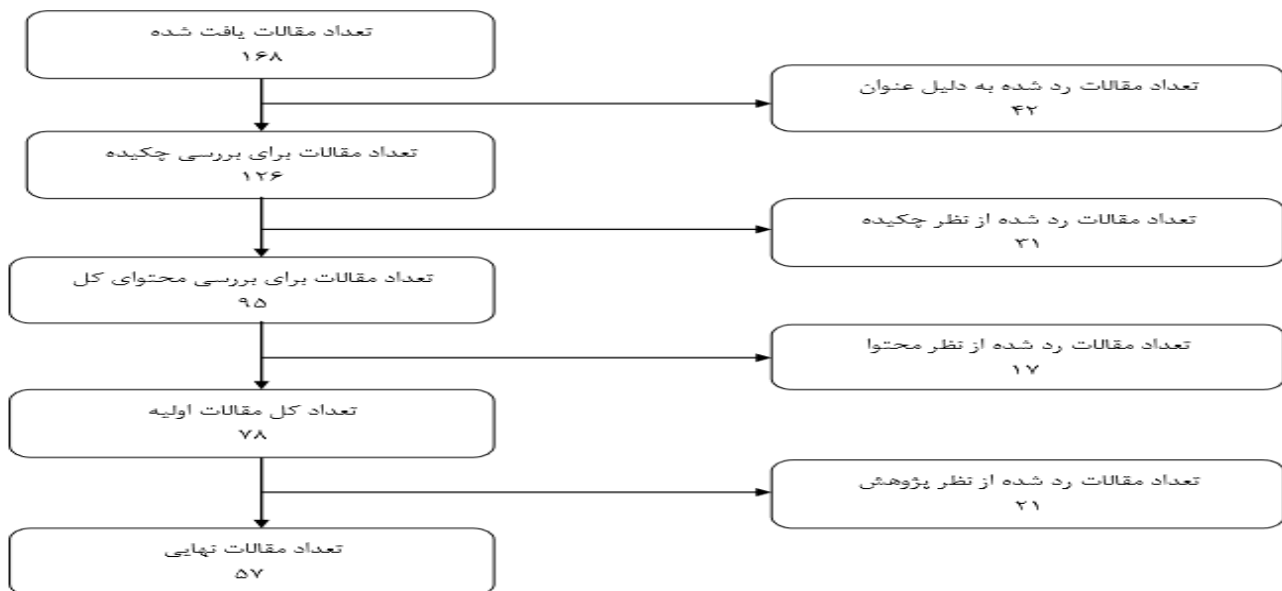
جدول ۱. معیارهای پذیرش و عدم پذیرش مقالات

Table 1. Inclusion and exclusion criteria for article selection

معیار عدم پذیرش مقالات	معیار پذیرش مقالات	
غیر از زبان انگلیسی و فارسی	انگلیسی-فارسی	زبان پژوهش‌ها
قبل از ۲۰۱۰	از ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹	زمان انجام
غیر کیفی	کیفی	روش پژوهش
غیر از همکاری‌های علمی بین‌المللی	همکاری‌های علمی بین‌المللی و بین‌المللی سازی آموزش عالی	جامعه مورد مطالعه
مواردی غیر از چهار مورد ذکر شده	شرایط، برنامه‌های بین‌المللی سازی، الگوها و ابعاد همکاری‌های علمی بین‌المللی	شرایط مورد مطالعه
نظرات شخصی و مقالات نامعتبر و چاپ نشده	مقالات چاپ شده در نشریه‌های معتبر داخلی و خارجی	نوع مطالعه

امتیاز به هر یک از شاخص‌ها از ضعیف (۱) تا عالی (۵) در هر یک از شاخص‌های ده‌گانه امتیازی داده می‌شود. سپس مقالات به ۵ طبقه عالی (۴۱ تا ۵۰)، خیلی خوب (۳۱ تا ۴۰)، خوب (۲۱ تا ۳۰)، متوسط (۱۰ تا ۲۱)، ضعیف (۰ تا ۱۰) دسته‌بندی می‌شوند. ارزیابی انجام‌شده بر اساس ده معیار CASP نشان داد که ۳۲ درصد مقالات در سطح عالی، ۲۶ درصد در سطح خیلی خوب، ۱۹ درصد در سطح خوب، ۱۳ درصد در سطح متوسط و ۱۱ درصد مقالات نیز در سطح ضعیف بودند.

گام سوم: جستجو و انتخاب مقاله‌های مناسب " برای انتخاب مقاله‌های مناسب، بر اساس الگوریتم نشان داده‌شده در شکل ۲، عوامل متفاوتی مانند عنوان، چکیده، محتوا، دسترسی، محتوا و کیفیت روش پژوهش ارزیابی شده است. برای ارزیابی کیفیت پژوهش‌ها در این مرحله از ابزار برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی (CASP) استفاده شد، این روش با طرح ده سؤال کمک می‌کند تا دقت، اعتبار و اهمیت مطالعه کیفی پژوهش مشخص شود. منطق‌گزینش مقالات به این ترتیب است که با اعطای

شکل ۱. شیوه انتخاب مقاله‌های مناسب جهت تحلیل

Figure 1. Selection of relevant articles for analysis

تم‌هایی را جستجو می‌کند که در میان مطالعات موجود در فراترکیب پایدار شده‌اند. ساندلوسکی و باروسو (۲۰۰۶) این مورد را «بررسی موضوعی» می‌نامند. در این مرحله از پژوهش، ابتدا تمام عوامل استخراج‌شده از مطالعات پیشین، کد در نظر گرفته می‌شود و سپس با در نظر گرفتن مفهوم هریک از این کدها، آن‌ها را در مفهومی مشابه دسته‌بندی می‌کنند. به این صورت پژوهشگر تم‌ها یا موضوعاتی (مفاهیم) را شکل می‌دهد و یک طبقه‌بندی را ایجاد می‌کند و طبقه‌بندی مشابه و مربوط را در موضوعی قرار می‌دهد که آن را به بهترین نحو توصیف

گام چهارم: استخراج نتایج: در سرتاسر فراترکیب، به‌طور پیوسته مقالات منتخب و نهایی شده به‌منظور دستیابی به یافته‌های درون مطالعات، چندین بار بازخوانی شدند. در پژوهش حاضر اطلاعات مقاله‌ها بر اساس مرجع مربوط به هر مقاله شامل نام و نام خانوادگی نویسنده، سال انتشار مقاله و اجزای هماهنگی بیان‌شده که در هر مقاله به آن‌ها اشاره شده است، طبقه‌بندی شدند.

گام پنجم: تجزیه و تحلیل و تلفیق یافته‌های کیفی: هدف فراترکیب ایجاد تفسیرهای یکپارچه و جدید از یافته‌ها است. پژوهشگر در طول تجزیه و تحلیل موضوع‌ها یا

عوامل استخراج‌شده از مطالعات، به‌عنوان کد در نظر گرفته شد، سپس با در نظر گرفتن مفهوم هر یک از این کدها، آن‌ها در یک مفهوم مشابه دسته‌بندی شدند. به‌این ترتیب مفاهیم (تم‌های) پژوهش شکل داده شد. در جدول ۲ مقوله‌بندی یافته‌ها ارائه گردیده است.

می‌کند. تم‌ها اساس و پایه‌ای را برای ایجاد توضیحات و مدل‌ها، تئوری‌ها یا فرضیه‌های کاری ارائه می‌دهند. این مرحله که حساس‌ترین مرحله فراترکیب می‌باشد، باید با دقت خاصی انجام شود. یافته‌های این گام مبنایی برای مدل نهایی پژوهش به شمار می‌روند و باید در ترکیب آن‌ها دقت خاصی داشت. در پژوهش حاضر ابتدا تمام

جدول ۲. مقوله‌بندی یافته‌ها

Table 2. Categorization of findings

عوامل	مقولات	مفاهیم	کدها	برخی منابع استخراج کدها
عوامل درونی	مشارکت اعضای هیئت علمی در فعالیتهای بین‌المللی	همکاری‌های پژوهشی مشترک	انجام پروژه‌های پژوهشی مشترک بین دانشگاه‌های داخل با خارج در زمینه‌های علمی / افزایش ظرفیت دانشگاه‌ها برای همکاری مشترک در پروژه‌های بین‌المللی با سازمان‌های بین‌المللی، دولت‌های محلی و مشاغل / همکاری‌های پژوهشی چندملیتی، میان‌رشته‌ای و چندوجهی / ترویج و نهادینه کردن فرهنگ همکاری‌های پژوهشی بین‌المللی در پردیس / انعقاد موافقت‌نامه‌های پژوهشی بین‌المللی؛	برچین و همکاران (۲۰۱۷)؛ هوانگ (۲۰۱۵)؛ دورین (۲۰۱۶)؛ بولینکانه (۲۰۱۴)؛ گازی و همکاران (۲۰۱۲)؛ آبرامو و همکاران (۲۰۱۱)؛ رضانی و همکاران (۱۳۹۶)؛ چانگ و لین (۲۰۱۸)؛ کیرسی و همکاران (۲۰۱۶)؛ واتابا (۲۰۱۰)؛ محمت آکیف و همکاران (۲۰۱۶)؛ کانکیا و همکاران (۲۰۱۷)؛ لیاوو (۲۰۱۸)؛ بیت و هاتر (۲۰۱۵)؛ بری و تیلور (۲۰۱۴)؛ الشهراری (۲۰۱۸)؛ دورین (۲۰۱۶)؛ آماراتنگا و همکاران (۲۰۱۸)؛
		حمایت مالی و معنوی از پژوهش	تقویت عملکرد پژوهشی دانشگاه و تشویق دانشجویان و اساتید به مشارکت در طرح‌های بین‌المللی / افزایش تعداد مقالات پژوهشگران داخلی در نشریات معتبر بین‌المللی / فراهم کردن پایگاه‌های اطلاعاتی برای دسترسی دانشجویان و اساتید به یافته‌های تحقیقاتی / ایجاد دفتر در دانشگاه برای پژوهشگران خارجی و حمایت از آن‌ها /	
		افزایش کیفیت پژوهش‌ها	ارتقای مهارت‌های پژوهشی اساتید و دانشجویان / مطابقت کیفیت سطح پژوهش با استانداردهای بین‌المللی / تسریع در فرایند پژوهش و افزایش کیفیت و شفافیت در مقالات پژوهشی / فعال کردن شرکای پژوهشی بین‌المللی در دانشگاه /	
عوامل بیرونی	مشارکت اعضای هیئت علمی در فعالیتهای بین‌المللی	فعالیت‌های بین‌المللی اعضای هیئت علمی	جوایز بین‌المللی اعضای هیئت علمی / سخنرانی‌ها اعضای هیئت علمی در حوزه‌های آکادمیک بین‌المللی / تعداد استنادات به اعضای هیئت علمی / انجام پروژه‌های حمایت‌شده توسط سازمان‌های رسمی بین‌المللی و انجمن‌های حرفه‌ای و سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی توسط اعضای هیئت علمی / مشارکت فعال در شبکه‌های علمی معتبر بین‌المللی / مشارکت فعال اعضای هیئت علمی در بین‌المللی سازی / فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیئت علمی / فعالیت‌های اعضای هیئت علمی در زمینه بین‌المللی سازی برنامه درسی /	دورین (۲۰۱۶)؛ سادات محسنی (۱۳۹۵)؛ رضانی و همکاران (۱۳۹۶)؛ چانگ و لین (۲۰۱۸)؛ کیرسی و همکاران (۲۰۱۶)؛ موداریک او و کاشیکین بایوا (۲۰۱۴)؛ محمت آکیف و همکاران (۲۰۱۶)؛ کانکیا و همکاران (۲۰۱۷)؛ لیاوو (۲۰۱۸)؛ اله‌الواکی و هم‌مدان (۲۰۱۹)؛ شاه‌یجان و رضایی (۲۰۱۶)؛ الشهراری (۲۰۱۸)؛ واتابا (۲۰۱۰)
		حمایت اعضای هیئت علمی	حمایت از فرصت‌های مطالعاتی اعضای هیئت علمی / توسعه حرفه‌ای فعالیت‌های اعضای هیئت علمی / حمایت از اعضای هیئت علمی برای شرکت در تورهای گردش علمی بین‌المللی / حمایت از اعضای هیئت علمی برای شرکت در اجلاس و کنگره‌های بین‌المللی / در نظر گرفتن تجربه‌های بین‌المللی در معیارهای جذب اعضای هیئت علمی / سیاست‌های ترفیع و ارتقا برای فعالیت‌های بین‌المللی اعضای هیئت علمی /	
		چند فرهنگی	جذب حمایت سازمان‌های رسمی بین‌المللی و انجمن‌های حرفه‌ای و سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی / مشارکت اجتماعی در جامعه چند فرهنگی بین‌المللی / تقویت تبادلات فرهنگی / تقویت تنوع فرهنگی، نژادی و قومی در پردیس دانشگاه / آموزش چند فرهنگی / تشکیل انجمن دانشجویی بین‌المللی /	بولینکانه (۲۰۱۴)؛ نیو و کیو (۲۰۱۴)؛ سادات محسنی (۱۳۹۵)؛ رضانی و همکاران (۱۳۹۶)؛ چانگ و لین (۲۰۱۸)؛ کیرسی و همکاران (۲۰۱۶)؛ موداریک او و کاشیکین بایوا (۲۰۱۴)؛ نان هیوگو نیمی سینو (۲۰۱۸)؛ محمت آکیف و همکاران
عوامل فرهنگی	نهادینه کردن ارزش‌های	تربیت دانشجویان با نگرش شهروندی جهانی / تقویت مهارت‌های فرهنگی دانشجویان / یادگیری فرهنگی / نهادینه کردن بین‌المللی سازی در فرهنگ‌سازمانی دانشگاه / افزایش سواد فرهنگی در		

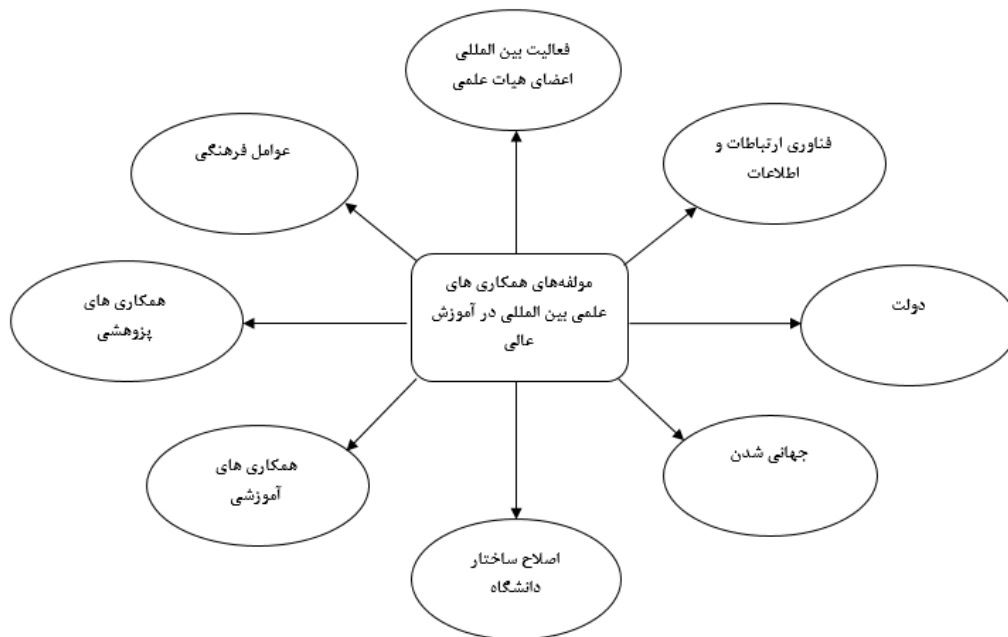
<p>(۲۰۱۶): کانگلیا و همکاران (۲۰۱۷): لیاوو (۲۰۱۸): الهالوآکی و همدان (۲۰۱۹): بری و نیلور (۲۰۱۴): دورین (۲۰۱۶)</p>	<p>پر دیس /</p>	<p>فرهنگی در پر دیس</p>	
<p>بولینکانه (۲۰۱۴): دورین (۲۰۱۶): واتابا (۲۰۱۰) آبرامو و همکاران (۲۰۱۱): نیسو و کیو (۲۰۱۴):</p>	<p>بیاده سازی مؤلفه های بین المللی در برنامه های درسی / افزایش کیفیت آموزش و تدریس دبیران ها بر اساس استانداردها و شاخص های بین المللی / تشکیل کمیته ویژه برای بین المللی سازی برنامه درسی و منابعی برای توسعه آن / برنامه های درسی میان رشته ای / توسعه همکاری های بین المللی و منطقه ای به منظور ارتقای کیفیت برنامه های درسی / تبادل دانشجو و استاد و محتوا / تدوین برنامه های درسی مشترک / دستیابی به سیستم آموزش بین المللی / تدریس دوره ها به زبان انگلیسی / توسعه برنامه های میان فرهنگی در برنامه های درسی /</p>	<p>بین المللی سازی برنامه درسی</p>	
<p>سادات محسنی (۱۳۹۵): سیاه (۲۰۰۹): سنایی (۱۳۹۰): رضانی و همکاران (۱۳۹۶): جانگ و لین (۲۰۱۸): کیرسی و همکاران (۲۰۱۶): محمت آکیف و همکاران (۲۰۱۶): کانگلیا و همکاران (۲۰۱۷): لیاوو (۲۰۱۸): ویت و هانتز (۲۰۱۵):</p>	<p>برنامه های اعطای مدرک دوگانه بین دانشگاه ها / برگزاری نمایشگاه های بین المللی کتاب در دانشگاه ها / تدریس های بین المللی / ایجاد شعبه های دانشگاه در خارج از کشور / برگزاری دوره های تحصیلی مشترک / خواهر خواندگی بین دانشگاه ها؛</p>	<p>برنامه های آموزشی مشترک با مؤسسات و دانشگاه های خارجی</p>	<p>همکاری های آموزشی</p>
<p>بری و نیلور (۲۰۱۴): شهریاری (۲۰۱۸):</p>	<p>اعطای فرصت مطالعاتی آموزشی به اعضای هیئت علمی و دانشجویان / بازدید بین المللی اعضای هیئت علمی و دانشجویان از دانشگاه های خارجی به منظور اهداف آموزشی / اعطای بورس تحصیلی به دانشجویان جهت ادامه تحصیل در دانشگاه های خارج / آماده کردن دانشجویان برای بازار کار رقابتی /</p>	<p>حمایت از فعالیت های آموزشی</p>	
<p>کورشی و همکاران (۲۰۱۳): روستان و همکاران، (۲۰۱۵): شهریاری (۲۰۱۸): سادات محسنی (۱۳۹۵): سیاه (۲۰۰۹): رضانی و همکاران (۱۳۹۶): جانگ و لین (۲۰۱۸): کیرسی و همکاران (۲۰۱۶): تان هیوکو نیمی سینو (۲۰۱۸): محمت آکیف و همکاران (۲۰۱۶): کانگلیا و همکاران (۲۰۱۷): لیاوو (۲۰۱۸): الهالوآکی و همدان (۲۰۱۹): بری و نیلور (۲۰۱۴): شاهپجان و رضایی (۲۰۱۶): شهریاری (۲۰۱۸): دورین (۲۰۱۶):</p>	<p>به رسمیت شناختن ابعاد بین المللی در رسالت، مأموریت ها، چشم انداز و برنامه های دانشگاه / تعهد مدیران ارشد دانشگاه به بین المللی سازی / تدوین برنامه راهبردک برای بین المللی سازی دانشگاه / ادغام مطالعات بین المللی و به کارگیری موضوعات جهانی در برنامه های دانشگاهی / تلاش برای حضور در رتبه بندی های جهانی / افزایش شهرت و اعتبار دانشگاه در خارج از کشور /</p>	<p>چشم اندازها، مأموریت ها و رسالت های دانشگاه</p>	
<p>همکاران (۲۰۱۸): شهریاری (۲۰۱۸): لیاوو (۲۰۱۷): لیاوو (۲۰۱۸): شهریاری (۲۰۱۸): دورین (۲۰۱۶):</p>	<p>نهادینه کردن شاخص های بین المللی در ساختار دانشگاه ها / ایجاد دفاتر امور بین الملل در دانشگاه ها / افزایش جایگاه ارتباطات بین المللی در ساختار دانشگاه / نظارت بر فرایندهای بین المللی شدن از طریق روش های عملیاتی استاندارد شده / پرورش مدیران با نگرش و تفکر بین المللی و به کارگیری آن ها در بخش های مختلف دانشگاه / سیاست گذاری برای جذب دانشجویان بین المللی؛</p>	<p>توجه به ابعاد بین المللی در ساختار دانشگاه</p>	<p>اصلاح ساختار دانشگاه</p>
<p>برای و نیلور (۲۰۱۴): شاهپجان و رضایی (۲۰۱۶): شهریاری (۲۰۱۸): دورین (۲۰۱۶):</p>	<p>فراهم آوردن کتابخانه ها، رستوران ها، خدمات پزشکی و سایر فرصت ها توسط مؤسسات به دانشجویان و محققان خارجی / خلق سیمای بین المللی در محیط دانشگاه / جذب عضو هیئت علمی و مدیران دارای نگرش بین المللی از نقاط مختلف جهان / توسعه و تقویت مهارت های فرهنگی و زبان انگلیسی در دانشجویان، کارکنان و هیئت علمی / خدمات مشاوره ای به دانشجویان بین المللی /</p>	<p>برنامه های عملیاتی</p>	
<p>بولینکانه (۲۰۱۴): دورین (۲۰۱۶): روستان و همکاران، (۲۰۱۵): شهریاری (۲۰۱۸): گازی و همکاران (۲۰۱۲): سادات محسنی (۱۳۹۵): سنایی (۱۳۹۰): رضانی و همکاران (۱۳۹۶): جانگ و لین (۲۰۱۸): کیرسی و همکاران (۲۰۱۶): موداریک اوا و کاشیکین بایوا (۲۰۱۴): کانگلیا و همکاران (۲۰۱۷): لیاوو (۲۰۱۸): شاهپجان و رضایی (۲۰۱۶): آماراتنگا و همکاران (۲۰۱۸):</p>	<p>عضویت در شبکه های بین المللی یا کنسرسیوم / ایجاد ارتباط شبکه ای میان دانشگاه ها / همکاری های مجازی (مانند، ویدئو کنفرانس ها) / حضور اساتید و دانشجویان در شبکه های علمی بزرگ / برگزاری دوره های مجازی مشترک با دانشگاه های معتبر دنیا / توسعه ارتباط و همکاری بین دانشگاه های داخل با خارج از طریق ایجاد پایگاه های اطلاعاتی / حضور در شبکه های همکاری منطقه ای /</p>	<p>شبکه های همکاری علمی بین المللی</p>	<p>بستری سازی برای استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات در دانشگاه</p>
<p>بولینکانه (۲۰۱۴): گرین (۲۰۱۲): سادات محسنی (۱۳۹۵): انتظاری (۱۳۹۳): سیاه (۲۰۰۹): هوراتا و پاتریشیو (۲۰۱۵):</p>	<p>فناوری های ارتباطی (مانند ایمیل، دسترسی به اینترنت و افزایش دسترسی به مجلات آنلاین) / ایجاد برنامه های یادگیری از راه دور / آموزش فراملی و یادگیری دیجیتال / افزایش سطح سواد فناوری در جامعه دانشگاهی / برگزاری ورکشاپ ها برای افزایش مهارت های ICT اعضای هیئت علمی، دانشجویان و کارکنان / ایجاد اشتراک دانش بین کارکنان، دانشجویان و محققان محلی و بین المللی / ایجاد برنامه های یادگیری از راه دور / افزایش سرعت اینترنت و پهنای باند در پردیس دانشگاه / توسعه سیستم برنامه آنلاین / دانشگاه در کلاس جهانی /</p>	<p>بستر سازی مناسب برای استفاده از ظرفیت های فناوری ارتباطات و اطلاعات در دانشگاه</p>	
<p>بولینکانه (۲۰۱۴): گرین (۲۰۱۲): سادات محسنی (۱۳۹۵): انتظاری (۱۳۹۳): سیاه (۲۰۰۹): هوراتا و پاتریشیو (۲۰۱۵):</p>	<p>حمایت مالی دولت از آموزش عالی / سیاست گذاری های ملی برای بین المللی شدن دانشگاه ها / توسعه آموزش عالی / فراهم کردن تسهیلات برای دانشجویان و پژوهشگران خارجی / اختصاص بودجه های ویژه برای فعالیت های بین المللی دانشگاه ها / اهمیت دادن به همکاری های بین المللی در</p>	<p>سرمایه گذاری دولت در بخش آموزش عالی</p>	<p>عوامل بیرونی دولت</p>

<p>رضانی و همکاران (۱۳۹۶)؛ کیرسی و همکاران (۲۰۱۶)؛ موداریک او و کاشیکین بایوا (۲۰۱۴)؛ نان هیوگو نیبی سینو (۲۰۱۸)؛ محمت آکیف و همکاران (۲۰۱۶)؛ کانگلیسا و همکاران (۲۰۱۷)؛ لیاوو (۲۰۱۸)؛ بری و تیلور (۲۰۱۴)؛ شاهجان و رضایی (۲۰۱۶)؛ آماراتنگا و همکاران (۲۰۱۸)؛</p>	<p>سیاست‌گذاری‌های کلان علمی / دادن استقلال در تصمیم‌گیری به دانشگاه‌ها /</p> <p>صدور بخشنامه‌های جدید برای تسهیل فعالیت‌های علمی بین‌المللی / سرمایه‌گذاری دیپلماتیک در آموزش عالی / موافقت‌نامه‌های بین دولتی در زمینه همکاری علمی / تقویت دیپلماسی و سیاست خارجی / گسترش صلح در جهان از طریق بین‌المللی کردن آموزش عالی / فراهم نمودن زمینه‌های سیاسی برای همکاری‌های علمی بین‌المللی؛</p>	<p>سیاست خارجی دولت</p>	
<p>برجین و همکاران (۲۰۱۷)؛ الشهراری (۲۰۱۸)؛ انتظاری (۱۳۹۳)؛ سنایی (۱۳۹۰)؛ هورانا و پاتریشیو (۲۰۱۵)؛ رضانی و همکاران (۱۳۹۶)؛ کیرسی و همکاران (۲۰۱۶)؛ موداریک او و کاشیکین بایوا (۲۰۱۴)؛ محمت آکیف و همکاران (۲۰۱۶)؛ کانگلیسا و همکاران (۲۰۱۷)؛ ویت و هانتز (۲۰۱۵)؛ لیاوو (۲۰۱۸)؛ الهالواکی و همدان (۲۰۱۹)؛</p>	<p>افزایش تعهد دانشگاه به جهانی‌شدن / گسترش تعاملات علمی بین‌المللی / پیشرفت جهانی‌شدن در بازار آموزش عالی / دانش جهانی / دانشگاه در کلاس جهانی / ارتباطات جهانی / دانشگاه مجازی / همکاری‌های فرامرزی در حوزه علم</p> <p>تلاش برای جذب سهم بیشتر از بازار جهانی / توسعه سازمان‌های بین‌المللی از قبیل بانک جهانی، سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) و سازمان علمی و فرهنگی آموزشی سازمان ملل متحد (UNESCO) / اقتصاد جهانی و بدون مرز</p>	<p>جهانی‌شدن دانش</p> <p>اقتصاد جهانی</p>	<p>جهانی‌شدن</p>

خبره استفاده‌شده است. زمانی که دو رتبه دهنده کدها را رتبه‌بندی می‌کنند، برای ارزیابی میزان توافق دو رتبه دهنده از شاخص کاپای کوهن استفاده می‌شود. برای این منظور کدهای استخراجی در اختیار یکی از خبرگان قرار گرفت و نتایج حاصل از طریق شاخص کاپای کوهن ارزیابی گردید. مقدار ضریب محاسبه‌شده ۰.۸۹٪ می‌باشد.

گام هفتم: ارائه یافته‌ها. در گام نهایی فرایند فراترکیب، یافته‌های حاصل از مراحل پیشین ارائه می‌گردد. در این مرحله یافته‌های حاصل از مراحل قبل در قالب یک مدل مفهومی ارائه می‌شود. در پژوهش حاضر بر اساس نتایج تحلیل، ۱۹ مفهوم، ۸ مقوله و ۱۱۵ کد شناسایی و آزمون کیفیت آن‌ها تأیید شد. مدل مفهومی مؤلفه‌های همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی کشور در شکل ۲ ارائه گردید. الگوی ارائه‌شده در پژوهش حاضر در حقیقت اجماع نظریات ارائه‌شده در قالب یک مجموعه واحد است که دیدگاه جامع و کلی گرایانه‌ای به همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی می‌دهد.

گام ششم: حفظ کنترل کیفیت: شاید مهم‌تر از ارزیابی مطالعات برای دربرداشتن معیارهای شمول و مرتبط بودن، ارزیابی مطالعات برای دربرداشتن معیارهای کیفیتی می‌باشد. در روش فراترکیب و در این گام، رویه‌های زیر برای حفظ کیفیت مطالعه انتخابی در نظر گرفته‌شده‌اند: در سرتاسر پژوهش محقق تلاش می‌کند تا با فراهم آوردن توضیحات و توصیف روشن و واضح برای گزینه‌های موجود در پژوهش گام‌های اتخاذشده را بردارد. در زمان مناسب، محقق رویکردها و نگرش‌های مستقر را جهت تلفیق مطالعات اصلی در پژوهش کیفی استفاده می‌کند. در زمان مناسب، محقق از برنامه‌های مستقر و محرز مانند ابزار حیاتی جهت ارزیابی کیفیت مطالعات اصلی پژوهش کیفی استفاده می‌کند. در پژوهش حاضر از ابزار حیاتی جهت ارزیابی فرایند فراترکیب استفاده شد، همچنین برای کنترل مفاهیم استخراجی از مقایسه نظر پژوهشگر با یک

شکل ۲. مؤلفه‌های همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی

Figure 2. Components of international academic collaboration in higher education

بحث و نتیجه‌گیری

همکاری‌های علمی بین‌المللی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی به انباشت، رشد و توسعه سرمایه انسانی و در نهایت منجر به افزایش درآمد دانشگاه می‌شود (الدیری، کوفسمیر و وینسی ۲۰۱۷) و همکاری‌های علمی بین‌المللی در رشد اقتصادی و علمی دانشگاه‌ها و کشورهای مطبوع مؤثر است (سیمینی، زاکاریا و گابریلی ۲۰۱۶) همچنین پژوهشگران بر سهم و نقش همکاری‌های علمی بین‌المللی دانشگاه‌ها در حل مسائل پژوهشی، اشتراک دانش بین محققان و حل مسائل جامعه دانشگاهی تأکید کرده‌اند (برچین و همکاران ۲۰۱۶). بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی علمی ادبیات و متون مربوط به همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی و تحلیل ابعاد و مؤلفه‌های آن در قالب فراترکیب در حوزه پژوهش‌های کیفی تدوین شده است. پژوهش حاضر یکی از اولین پژوهش‌هایی است که به صورت جامع و گسترده به شناسایی مؤلفه‌های همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی از طریق تحلیل مطالعات

انجام‌شده، پرداخت و بینش جدید، جامع، دقیق و ارزشمندی در این زمینه با درک عمیق از ماهیت آن ارائه نمود که می‌تواند در گسترش همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی مؤثر باشد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که مؤلفه‌های همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی از هشت عامل کلیدی تشکیل شده است. که در ادامه هر یک از مؤلفه‌ها مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

همکاری‌های پژوهشی: یکی از بخش‌های مهم دانشگاه که بین‌المللی شدن بر آن تأثیر گذاشته است، فعالیت‌های پژوهشی اعضای هیئت علمی و دانشجویان دانشگاه است که در آن اعضای هیئت علمی و دانشجویان با همکاری پژوهشگران خارجی به پژوهش می‌پردازند. در واقع یکی از مأموریت‌های اصلی دانشگاه مأموریت پژوهشی است که از آن به عنوان دومین کارکرد دانشگاه یاد می‌شود. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که یکی از مؤلفه‌های اصلی در همکاری‌های علمی بین‌المللی، همکاری‌های پژوهشی است زیرا که همکاری پژوهشی بین‌المللی، بین دانشگاه‌ها

های پژوهش استول (۲۰۰۷) و چیلدرس (۲۰۱۰) نشان می‌دهد که مشارکت اعضای هیئت علمی در برنامه‌ها و فرایندهای بین‌المللی شدن یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌ها در بین‌المللی شدن آموزش عالی است. نتایج این پژوهش‌ها منجر به بروز پرسش‌های بسیاری می‌گردد که از جمله آن این است که آیا اعضای هیئت علمی به میزان کافی در جریان اهداف بین‌المللی شدن قرار گرفته‌اند؟ مدیریت چگونه باید اعضای هیئت علمی را در اهداف بین‌المللی-شدن مؤسسه قرار دهد؟ حتی اگر مدیریت در تعامل با اعضای هیئت علمی موفق گردد، تنها تعداد کمی از آنها با تمایل واقعی در برنامه‌های بین‌المللی شدن مشارکت خواهند نمود. یکی از دلایل این مشارکت اندک در این حوزه این است که از آنان تقدیر شایسته به عمل نمی‌آید و به ندرت مورد تشویق و ارتقا قرار می‌گیرند. این موارد در پژوهش حاضر نیز مورد توجه قرار گرفته است و یافته‌های این بخش از پژوهش با یافته‌های الهسووی و همدان خورسندی و لیاقت دار (۱۳۸۷) و الهسووی و همدان (۲۰۱۹) همسوست.

عوامل فرهنگی: عوامل فرهنگی یکی دیگر از مؤلفه‌ها است که در گسترش همکاری‌های علمی بین‌المللی تأثیر گذار است. در راهبردهای بین‌المللی شدن که در سال ۲۰۰۸ توسط دولت فدرال آلمان تصویب شد بر نقش فرهنگ و اهمیت آن به خصوص در ارتباط با همکاری علمی با کشورهای در حال توسعه تأکید شده است (محمدپور ۱۳۹۱). همچنین وجود نگرش و پارادایم‌های فرهنگی به عنوان مانعی در مسیر بین‌المللی شدن آموزش عالی ژاپن آنها را به سمت برنامه جت (Japan Exchange and Teaching (JET) جهت حل مشکلات فرهنگی موجود در این زمینه برد. این برنامه با هدف افزایش فهم دوجانبه بین مردم ژاپن و دیگر ملت‌ها و هم‌زمان با گسترش بین‌المللی شدن در شهرهای ژاپن آغاز شد (قنبری باغستان ۱۳۹۸). در پژوهش حاضر نیز به موارد ذکر شده توجه شده است و یافته‌های پژوهش با پژوهش-

موجب ارتقای دانش و تبادل فرهنگی در بین کشورها می‌شود (نیو و کیو ۲۰۱۴). از مزایای همکاری پژوهشی بین‌المللی می‌توان به اشتراک، انتقال دانش و تجهیزات پژوهشی، اتصال دانشمندان به یک شبکه علمی بزرگ، تسریع در فرایند پژوهش و افزایش کیفیت و شفافیت در مقالات پژوهشی اشاره کرد (گزنئی، سوگیموتو و دیدگاه ۲۰۱۲). در پژوهش حاضر نیز موارد ذکر شده مورد توجه قرار گرفته است و یافته‌های این بخش از پژوهش با نتایج پژوهش چانگ و لین (۲۰۱۸) و آمرانگا، لیانج و هایقح (۲۰۱۸) همسوست.

همکاری‌های آموزشی: در نتیجه تحول مفهوم بین‌المللی-شدن همکاری‌های آموزشی به عنوان یکی از ارکان اصلی فرایند بین‌المللی سازی شناخته شده است. در طی ۱۰ سال گذشته، رشد و توجه بی‌سابقه‌ای در زمینه تحرک دانشجویان فرامرزی، برنامه‌ها و ارائه‌دهندگان آن صورت گرفته است. این تحرک باعث شده است که دانشگاه‌ها به ابعاد بین فرهنگی و بین‌المللی آموزش / یادگیری، تحقیق، فعالیت‌های فوق برنامه، مهارت‌های بین فرهنگی و روابط با گروه‌های محلی و فرهنگ محلی توجه کنند (نایت ۲۰۱۴). نایت (۲۰۱۴) معتقد است تصور اینکه بین-المللی سازی فقط مبتنی بر تحرک دانشگاهی بین الملل اتفاق می‌افتد کوتاه‌بینانه است، زیرا که این امر می‌تواند در کلاس، دانشگاه و در جامعه با تمرکز روی موضوعات بین-فرهنگی اتفاق بیفتند. آموزش فرامرزی پیامدهای مهمی برای بین‌المللی شدن محور دانشگاه و بالعکس دارد و بسیاری از تحولات جدید در بین‌المللی سازی با فعالیت-های مرزی از جمله مراکز آموزشی همراه بوده است (کوسموزکی و پوتی ۲۰۱۶). در پژوهش حاضر نیز همکاری‌های آموزشی به عنوان یکی از مؤلفه‌های کلیدی مورد توجه قرار گرفته است و با نتایج پژوهش الهسووی و همدان (۲۰۱۹) و آراسته (۱۳۸۵) همسو است.

اعضای هیئت علمی: مشارکت اعضای هیئت علمی در فعالیت‌های بین‌المللی یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌ها در همکاری‌های علمی بین‌المللی است (نایت ۲۰۱۱). یافته-

درآمذایی کنند. (بروکس و واترز ۲۰۱۱). آلتباخ (۲۰۱۰) معتقد است آموزش عالی باید به منظور بین‌المللی شدن به اقتصاد جهانی واکنش نشان دهد و بخشی از تخصص‌های آموزشی خود را در جهت رفع نیازهای توسعه اقتصادی محلی، منطقه‌ای، ملی و بین‌المللی به کار گیرد. در سال‌های اخیر دانشگاه‌ها بیشتر به سمت تولید دانش بیشتر و جذب سهم بیشتری از بازار جهانی حرکت کرده‌اند. همچنین همزمان با جهانی شدن جوامع بیش‌ازپیش آسیب‌پذیر شده و به‌طور غیرمنتظره در معرض بحران‌های مختلف جهانی قرار گرفته‌اند که این امر نیازمند همکاری‌های علمی بین‌المللی جهت حل مشکلات جهانی است؛ که همه‌ی این‌ها نشانگر تأثیر جهانی شدن بر گسترش همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی است. که در پژوهش حاضر نیز مورد توجه قرار گرفته است.

دولت: یکی دیگر از مؤلفه‌های شناسایی شده از پژوهش‌های مرتبط پیشین حاصل فراترکیب که بر آموزش عالی به‌ویژه بر گسترش همکاری‌های علمی بین‌المللی تأثیرگذار است و از کنترل نهاد دانشگاهی نیز خارج می‌باشد، دولت است. در واقع آموزش عالی در احاطه ترکیب پیچیده‌ای از پیشران‌های اجتماعی قرار دارد و آزادی علمی و استقلال نهادی آموزش عالی اغلب تحت تهدید قرار می‌گیرد زیرا که آموزش عالی تحت کنترل ملی است (بلاد ۲۰۱۸). از میان راه‌های متفاوتی که برای همکاری میان دولت‌ها وجود دارد، تبادلات دانشگاهی در ایجاد ارتباط، اعتماد، افزایش فهم، فهم متقابل بین جوامع و کشورها و ایجاد روابط نزدیک میان آن‌ها، نقش مهمی بازی می‌کند و از آنجاکه اغلب نخبگان سیاسی از میان دانشگاهیان برگزیده می‌شوند، گسترش اعطای بورس‌های بین‌المللی و پذیرش دانشجویان خارجی به‌منزله‌ی نوعی معرفی فرهنگ و جامعه خود به رهبران سیاسی و مدیران ارشد آینده کشورهای جهان است؛ همچنین روابط دانشگاهی می‌تواند موجب استحکام روابط سیاسی و اقتصادی میان دولت‌ها شود (محسنی و محسنی ۱۳۹۵).

های خورسندی و لیاقت دار (۱۳۸۷) و الهلووی و همدان (۲۰۱۹) همسوست.

فناوری ارتباطات و اطلاعات: فناوری ارتباطات و اطلاعات مؤلفه دیگری است که در پژوهش حاضر از آن به عنوان مؤلفه کلیدی در همکاری‌های علمی بین‌المللی یاد شده است. از جمله کاربردهای فناوری اطلاعات در آموزش عالی می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد: اعضای هیئت علمی دانشگاه برای یافتن منابع جدید از وب استفاده می‌کنند و دانشجویان خود را راهنمایی می‌کنند که منابع را از وب پیدا کنند؛ کل دوره‌ها یا بخش قابل توجهی از دوره‌های آموزشی به‌صورت آنلاین ارائه می‌شود؛ دانشجویان و اساتید برای ارتباط و پشتیبانی از ایمیل و سایر کانال‌های مجازی استفاده می‌کنند (رایان و همکاران ۲۰۰۰). در پژوهش حاضر نیز به مورد مذکور توجه شده است و یافته‌های این بخش از پژوهش با نتایج پژوهش خورسندی و لیاقت دار (۱۳۸۷) همسوست.

ساختار دانشگاه: اصلاح ساختار دانشگاه و طراحی ساختار بر اساس استانداردهای بین‌المللی یکی دیگر از مؤلفه‌های شناسایی شده است. چانگ و لین (۲۰۱۸) و آراسته (۱۳۸۵) نیز بر تقویت ساختار دانشگاه تأکید کرده‌اند و بر نهادینه‌سازی فرهنگ همکاری‌های علمی بین‌المللی در ساختار دانشگاه و چشم انداز، ماموریتها و رسالت‌های دانشگاه تأکید کرده‌اند.

جهانی شدن: بیشتر صاحب‌نظران معتقدند که آموزش عالی تحت تأثیر جهانی شدن است و جهانی شدن در تمامی سطوح آموزش عالی اثر ژرفی بر جای گذاشته است. آلتبج (۲۰۰۴) معتقد است: جهانی شدن نیروی اقتصادی، سیاسی و اجتماعی وسیعی است که آموزش عالی را مجبور به فعالیت در فراسوی مرزهای ملی می‌کند. جهانی شدن آموزش عالی و تأثیر آن بر بعد اقتصادی آموزش عالی بسیاری از دانشگاه‌های کشورهای توسعه‌یافته بر آن داشته است که برای جبران هزینه‌ها و کسری بودجه‌های خود به جذب دانشجویان بین‌المللی از کشورهای کمتر توسعه‌یافته روی آورده‌اند تا از این طریق

- با توجه به تأثیرگذاری سیاست‌ها و برنامه‌های دولت در بخش آموزش عالی، دولت‌ها می‌توانند از طریق سرمایه‌گذاری در بخش آموزش عالی و توسعه کمی و کیفی آن؛ بهبود روابط و سیاست خارجی؛ ایجاد قوانین و صدور بخشنامه‌های جدید برای تسهیل فعالیت‌های علمی بین‌المللی؛ در زمینه گسترش همکاری‌های علمی بین‌المللی مؤثر واقع شوند. دولت‌ها همچنین برای توسعه منابع انسانی و جذب نخبگان از کشورهای دیگر برای رقابت در بازار جهانی، ایجاد پیمان‌های راهبردی منطقه‌ای از طریق بین‌المللی شدن آموزش عالی برای توسعه همکاری‌های نزدیک متقابل و منطقه‌ای برای دستیابی به بازار رقابتی، توسعه تجارت بازرگانی، واردکردن برنامه‌ها و مؤسسات آموزشی برای کشور سازی و توسعه فرهنگی و اجتماعی نیاز دارند که دانشگاه‌ها را در زمینه تعاملات علمی بین‌المللی حمایت کنند.
- پژوهش حاضر اگرچه از روش پژوهشی مناسبی برخوردار بوده است، اما از محدودیت‌هایی نیز برخوردار است از جمله اینکه تجزیه و تحلیل اطلاعات بر اساس مطالعه مجموعه‌ای از ۵۷ مقاله‌ای که به شیوه هدفمند انتخاب شده صورت گرفته در حالی که مقالات دیگری نیز وجود داشته که در این پژوهش مورد استفاده قرار نگرفته است. محدودیت دیگر نیز کمبود مطالعات داخلی مرتبط با این پژوهش بوده است؛ اما با عنایت به یافته‌های این پژوهش به منظور تقویت و گسترش برنامه‌های همکاری‌های علمی بین‌المللی در دانشگاه‌های کشور برای رسیدن به وضعیت مطلوب، پیشنهادهای و توصیه‌های کاربردی این پژوهش به شرح زیر است:
- نخست در ساختار دانشگاه‌ها تجدیدنظر کرده و ساختار جدیدی را مطابق با استانداردهای بین‌المللی با تأکید بر شاخص‌های دانشگاه بین‌المللی طراحی کنند که در آن به جایگاه ارتباطات بین‌المللی اهمیت ویژه‌ای داده شود و در چشم‌انداز و مأموریت‌های دانشگاه بر بعد بین‌المللی تأکید شود.
- مدیریت دانشگاه‌ها و مؤسسات عالی کشور به افراد دارای تفکر و نگرش بین‌المللی و در صورت امکان تجربه زیسته بین‌المللی سپرده شود.
- وزارت علوم و تحقیقات و فناوری همه‌ی دانشگاه‌های کشور را ملزم به تدوین برنامه راهبردی بین‌المللی کرده و با دیگر وزارتخانه‌ها از جمله وزارت امور خارجه برای تسهیل رفت‌وآمد پژوهشگران داخلی و خارجی رایزنی و مذاکره کند.
- دولت با ایجاد قوانین، بهبود سیاست خارجی و صدور بخش‌نامه‌های جدید از فعالیت‌های علمی بین‌المللی دانشگاه‌ها حمایت کند.
- مدیران دانشگاه‌ها با افزایش سواد فرهنگی دانشجویان، آموزش چندفرهنگی در پردیس و نهادینه کردن فرهنگ بین‌المللی در ساختار سازمانی و پردیس دانشگاه زمینه‌های ورود دانشجویمان و اساتید بین‌المللی را به دانشگاه‌های کشور مهیا کنند.
- یکی از ضعف‌هایی که در نظام آموزش عالی کشور دیده می‌شود، عدم تسلط دانشجویان و در بعضی موارد نیز اساتید دانشگاه به زبان علمی دنیا می‌باشد، در این زمینه بهتر است که دانشگاه‌ها حداقل در دوره‌های تحصیلات تکمیلی کلاس‌ها را به زبان انگلیسی برگزار کنند و در جذب اساتید نیز تسلط به زبان انگلیسی به‌عنوان یکی از معیارهای اصلی در گزینش گنجانده شود.
- دانشگاه‌ها با ایجاد شعب دانشگاهی در کشورهای منطقه در راستای درآمدزایی و جذب دانشجویان بین‌المللی اقدام نمایند.
- واحدهای برون‌مرزی و بین‌المللی دانشگاه تقویت شود.

Altbach, P.G., 2010. The realities of mass higher education in a globalized world. *Higher education in a global society*, pp.25-41.

Amaratunga, D., Liyanage, C. and Haigh, R., 2018. A Study into the Role of International Collaborations in Higher Education to Enhance Research Capacity for Disaster Resilience. *Procedia engineering*, 212, pp.1233-1240.

Arasteh, H., 2006. Higher Education International Collaboration in Iran and How to Improve It. *IRPHE*, 12 (1) , pp.99-115. [Persian]

Ayah, R., Jessani, N. and Mafuta, E.M., 2014. Institutional capacity for health systems research in East and Central African schools of public health: knowledge translation and effective communication. *Health research policy and systems*, 12(1), p.20.

Azizi, A. and Arefi, M., 2007. Scientific-international cooperation in higher education in Iran. *First International Conference on Management*, 2(3), pp. 275-286. [Persian]

Beck, C.T., 2002. A meta-synthesis of qualitative research. *MCN: The American Journal of Maternal/Child Nursing*, 27(4), pp.214-221.

Bladh, A. 2018. Let the views be heard,? iau Horizons, 27 (2), 36-44.

Bozeman, L.A., 2009. *Implementation and Collaboration in the United States-Brazil Higher Education Consortia Program* (Doctoral dissertation, Boston College).

Brooks, R. and Waters, J., 2011. *Student mobilities, migration and the internationalization of higher education*. Springer.

Brooks, R. and Waters, J., 2011. *Student mobilities, migration and the internationalization of higher education*. Springer.

Chang, D.F. and Lin, N.J., 2018. Applying CIPO indicators to examine internationalization in higher education institutions in Taiwan. *International Journal of Educational Development*, 63, pp.20-28.

Childress, L.K., 2010. *The twenty-first century university: Developing faculty*

- افزایش سرعت اینترنت و پهنای باند در پردیس دانشگاه جهت دسترسی دانشجویان و اعضای هیئت علمی به آخرین یافته‌های پژوهشی.

- موانع موجود در زمینه ورود پژوهشگران خارجی به داخل و پژوهشگران داخلی به خارج از کشور به منظور برقراری ارتباطات مستمر علمی با پژوهشگران و دانشمندان خارجی برطرف شود.

- نکته دیگری که باید به آن اشاره شود این است که متأسفانه در دانشگاه‌های کشور به جذب اساتید بین‌المللی از کشورهای دیگر چندان توجهی نمی‌شود، بنابراین بهتر است در این زمینه نیز مدیران و سیاست‌گذاران آموزش عالی کشور زمینه‌های حضور و جذب اساتید بین‌المللی را در دانشگاه‌ها مهیا سازند.

این مقاله برگرفته از رساله دکتری با شماره ابلاغیه ۳۹۱۸۴/۸۱۳ و کد ۳۰۷۷۸۰۹ که در جلسه شماره ۵۲۶ مورخه ۹۸/۴/۱۷ شورای تحصیلات تکمیلی مورد تصویب قرار گرفته است. در تمام مراحل پژوهش حاضر، اصل اخلاقی امانت داری در استناد به منابع و استفاده از نتایج آنها رعایت گردید.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از رساله دکتری مدیریت آموزش عالی دانشگاه علامه طباطبائی تهران است. از زحمات کلیه اساتید در مسیر تحقق این پژوهش کمال تشکر و امتنان را داریم.

References

Alhalwaki, H. and Hamdan, A.M.M., 2019. Factors affecting the implementation of internationalisation strategies in higher education institutions: evidence from Bahrain. *International Journal of Management in Education*, 13(1), pp.1-27.

Altbach, P.G., 2004. Higher education crosses borders: Can the United States remain the top destination for foreign students?. *Change: the magazine of higher learning*, 36(2), pp.18-25.

- Kang, H., Li, L., Wang, H. and Dang, J., 2019, January. Analysis on the Internationalization Policy of Chinese Research University. In *2018 International Workshop on Education Reform and Social Sciences (ERSS 2018)*. Atlantis Press.
- Kato, M. and Ando, A., 2017. National ties of international scientific collaboration and researcher mobility found in Nature and Science. *Scientometrics*, 110(2), pp.673-694.
- khorsandi taskooh, A., Liaghatdar, M., 2008. Title: University Interaction and Its Role on Developing Peaceful relations among cultures and nations. *Journal of Iranian Cultural Research*, 1(2), pp.111-132. doi: 10.7508/ijcr.2008.02.005. [Persian]
- Knight, J., 2011. Three types of educational hubs: Student, talent and knowledge: Are indicators useful or feasible. *The Observatory on Borderless Higher Education*.
- Knight, J., 2014. Education hubs: Issues, indicators and reflections. In *International education hubs* (pp. 207-228). Springer, Dordrecht.
- Knight, J., 2015. International universities: Misunderstandings and emerging models?. *Journal of Studies in International Education*, 19(2), pp.107-121.
- Kosmützky, A. and Putty, R., 2016. Transcending borders and traversing boundaries: A systematic review of the literature on transnational, offshore, cross-border, and borderless higher education. *Journal of Studies in International Education*, 20(1), pp.8-33.
- Lau, K. and Lin, C.Y., 2017. Internationalization of higher education and language policy: The case of a bilingual university in Taiwan. *Higher Education*, 74(3), pp.437-454.
- Leydesdorff, L. and Wagner, C.S., 2008. International collaboration in science and the formation of a core group. *Journal of informetrics*, 2(4), pp.317-325.
- Mohammadpour, A., 2012. Anti-method: logic and design in qualitative engagement in internationalization (Vol. 32). Peter Lang.
- Chung, S.H. and Ahmad, S.I., 2010. Cross-cultural partnership in business education: experience and outcomes. *International Journal of Management in Education*, 4(3), pp.333-347.
- Edelson, P.J., 2003. International Collaboration in Higher Education: An Overview of Critical Issues.
- Einterz, R.M., Kimaiyo, S., Mengech, H.N., Khwa-Otsyula, B.O., Esamai, F., Quigley, F. and Mamlin, J.J., 2007. Responding to the HIV pandemic: the power of an academic medical partnership. *Academic Medicine*, 82(8), pp.812-818.
- Ferronato, N., Torretta, V., Bezzi, M., Zolezzi, G. and Ragazzi, M., 2019. International Cooperation and University Agreements: new opportunities for sustainable development. *JUNCO/ Journal of UNiversities and international development COoperation*, 1(1).
- Gazni, A., Sugimoto, C.R. and Didegah, F., 2012. Mapping world scientific collaboration: Authors, institutions, and countries. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 63(2), pp.323-335.
- Ghanbari Baghestani, A. 2020. Internationalization of Higher Education: Strategies, Techniques in the Development of Scientific Communication. Tehran: Research Institute for Cultural and Social Studies.
- Hattingh, A. and Lillejord, S., 2011. A networked pathway to the PhD: the African-Norwegian case of Productive Learning Cultures. *Perspectives in Education*, 29(1), pp.100-110.
- Horta, H. and Patrício, M.T., 2016. Setting-up an international science partnership program: a case study between Portuguese and US research universities. *Technological Forecasting and Social Change*, 113, pp.230-239.
- Jones, E., 2016. Mobility, graduate employability and local internationalisation. In *Global and local internationalization* (pp. 105-116). Brill Sense.

- Stohl, M., 2007. We have met the enemy and he is us: The role of the faculty in the internationalization of higher education in the coming decade. *Journal of Studies in International Education*, 11(3-4), pp.359-372.
- Tanhueco-Nepomuceno, L., 2019. Internationalization among selected HEIs in the ASEAN region: Basis for a proposed framework for an internationalized campus. *International Journal of Educational Development*, 65, pp.152-171.
- Wagner, C.S., Whetsell, T.A. and Mukherjee, S., 2019. International research collaboration: Novelty, conventionality, and atypicality in knowledge recombination. *Research Policy*, 48(5), pp.1260-1270.
- Zimmer, L., 2006. Qualitative meta-synthesis: a question of dialoguing with texts. *Journal of advanced nursing*, 53(3), pp.311-318.
- methodology, Tehranov Sociologists Publishing. [Persian]
- Mohseni, H., Mohseni, F. 2015. The Effect of Technology and Science Diplomacy on Developing the Islamic Republic of Iran ,s Soft Power. *Management in Islamic University* , 4(9) pp. 97-116. [Persian]
- Niu, F. and Qiu, J., 2014. Network structure, distribution and the growth of Chinese international research collaboration. *Scientometrics*, 98(2), pp.1221-1233.
- Ryan, S., Freeman, H., Scott, B. and Patel, D., 2000. *The virtual university: The internet and resource-based learning*. Psychology Press.
- Sandelowski, M. and Barroso, J., 2006. *Handbook for synthesizing qualitative research*. springer publishing company.

مجله‌ی توسعه‌ی آموزش جندی‌شاپور
فصلنامه‌ی مرکز مطالعات و توسعه‌ی آموزش علوم پزشکی
سال دوازدهم، شماره ۲، تابستان ۱۴۰۰

شناسایی مؤلفه‌های همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی: مطالعه‌ای فراترکیب

شهرام مهرآور گیگلو*: دکتری مدیریت آموزش عالی، گروه مدیریت آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

علی خورسندی طاسکوه: عضو هیئت علمی، گروه مدیریت آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

سعید غیاثی ندوشن: عضو هیئت علمی، گروه مدیریت آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

عباس عباس پور: عضو هیئت علمی، گروه مدیریت آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده: پژوهش حاضر با هدف تحلیل ادبیات مربوط به همکاری‌های علمی بین‌المللی در راستای شناسایی مؤلفه‌های همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی صورت گرفته است. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و با روش کیفی فراترکیب انجام شد. جامعه آماری، کلیه مطالعات انجام شده در بازه زمانی ۲۰۱۰-۲۰۱۹ بود. در این راستا ۱۴۶ پژوهش در زمینه موضوع مورد نظر ارزیابی و در نهایت ۵۷ مقاله به صورت هدفمند انتخاب شده و با تحلیل محتوا و ترکیب ادبیات مربوط، در مجموع ۱۱۵ کد، ۱۹ مفهوم، ۸ مقوله کلیدی طی فرایند جستجو و ترکیب نظام‌مند متون شناسایی و مورد تحلیل قرار گرفت و اعتبار آن از طریق آزمون کاپای کوهن تأیید گردید. نتایج تحلیل نشان داد، مهم‌ترین مؤلفه‌های کلیدی شناسایی شده شامل: همکاری‌های آموزشی، همکاری‌های پژوهشی، مشارکت اعضای هیئت علمی در فعالیت‌های بین‌المللی، عوامل فرهنگی، اصلاح ساختار دانشگاه، بسترسازی مناسب برای استفاده از فناوری ارتباطات و اطلاعات در دانشگاه، برنامه‌ها و سیاست‌های دولتی و جهانی‌شدن است. پژوهش حاضر یکی از نخستین پژوهش‌هایی است که به صورت جامع و گسترده به بررسی و تحلیل مؤلفه‌های همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی از طریق تحلیل مطالعات انجام‌شده پرداخته است و بینش جدید، جامع، دقیق و ارزشمندی در این زمینه با درک عمیق از ماهیت آن ارائه نموده است که می‌تواند در گسترش همکاری‌های علمی بین‌المللی در آموزش عالی مؤثر باشد.

واژگان کلیدی: همکاری‌های علمی بین‌المللی، آموزش عالی، فراترکیب.

***نویسنده مسؤول:** دکتری مدیریت آموزش عالی، گروه مدیریت آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

Email: shahramm27@gmail.com